

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24.07.2002, sp. zn. 5 To 65/2002, ECLI:CZ:VSPH:2002:5.TO.65.2002.1

Číslo: 53/2003

Právní věta:

Jednání pachatele směřující ke zmaření uspokojení věřitele učiněné až v době existence závazkového vztahu, a nikoliv v době jeho vzniku, může vykazovat znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák., a ne trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., byť by šlo o jednání mající podvodný charakter.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 24.07.2002

Spisová značka: 5 To 65/2002

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podvod, Poškození věřitele

Předpisy: § 250 tr. zák.
§ 256 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalované V. Š. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 3. 2002, sp. zn. 43 T 23/2001, napadený rozsudek zrušil a ve věci sám rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 11. 3. 2002, sp. zn. 43 T 23/2001, byla obžalovaná V. Š. uznána vinnou trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a odsouzena podle § 250 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dva roky, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř roků. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovaná uložena povinnost nahradit poškozenému J. V. škodu ve výši 2 950 000 Kč a podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený se zbytkem nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obžalovaná trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dopustila tím, že spolu se samostatně stíhaným obviněným I. Š.

dosáhli dne 7. 6. 1999 vydání rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. E 4291/98, které nabylo právní moci dne 31. 7. 1999, jímž byl zastaven výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, a to parcely č. A, zapsané na LV č. B, a rozestavěné budovy na parcele č. C, m. č. P. - R., nařízený tímtež soudem dne 19. 2. 1999 v důsledku neuhrazení dluhu písemně uznaného obviněným I. Š. ve výši 3 950 000 Kč poškozenému J. V., který zastavení výkonu rozhodnutí navrhl v důsledku uzavření dohody o mimosoudním vyrovnání dluhu sepsané dne 14. 5. 1999 v advokátní kanceláři JUDr. H. K. v P., s obžalovanou V. Š. s tím, že dluh ve výši 4 000 000 Kč bude uhrazen z prodeje uvedených nemovitostí, a to 1 000 000 Kč do 15. 7. 1999 a 3 000 000 Kč do 31. 12. 1999, avšak po prodeji těchto nemovitostí za částku 4 217 500 Kč I. A. na základě kupní smlouvy sepsané mezi ní a obžalovanou V. Š. dne 18. 8. 1999 obžalovaná V. Š. získané peníze využila pro svoji potřebu na jiné účely a úhradu dluhu jinému věřiteli, zatímco poškozenému J. V. uhradila pouze částku 1 000 000 Kč, v srpnu 1999 mu nepravdivě tvrdila, že nemovitost není ještě prodána, přičemž splnění slibu uhrazení dluhu se obžalovaná V. Š. a obviněný I. Š. snažili zmařit uzavřením dohody o zúžení rozsahu společného jmění manželů ze dne 19. 2. 1999, obžalovaná V. Š. též písemným odstoupením od dohody o mimosoudním vyrovnání dluhu ze dne 30. 12. 1999, a současný dluh vůči poškozenému J. V. tak činí částku 2 950 000 Kč.

Proti tomuto rozsudku podala v zákonné lhůtě obžalovaná V. Š. odvolání směřující proti všem výrokům napadeného rozsudku. Obžalovaná opakovala, že je nevinná a že se vědomě podvodného jednání nedopustila. Namítala, že postupem orgánů činných v trestním řízení byla poškozena na svých právech, soud jednal ve prospěch poškozeného, neodkázal-li ho s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, poněvadž nebyl schopen udržet svá tvrzení ohledně půjček. Podle názoru odvolatelky bylo porušeno i její právo na řádný proces, když byl zamítnut její návrh na výslech svědka JUDr. V. K., notáře, který sepsal notářský zápis o uznání dluhu. Dluh dosahující částky okolo 4 milionů Kč s možností přímé vykonatelnosti však před notářem uznal jen manžel obžalované I. Š. Podle názoru obžalované soud neměl snahu zjistit podrobně veškeré skutečnosti, které předcházely jednání obžalované; hodnotil-li výpovědi svědků, pak zásadně v neprospěch obžalované. Obžalovaná trvala na své nevině s tím, že jednala tak, aby chránila svůj majetek proti jednání poškozeného. Dokonce poté, co nabyla dojmu, že její manžel byl nějakou finanční částku poškozenému dlužen, zaslala mu 1 milion Kč získaný z prodeje nemovitosti, čímž se ale soud rovněž nezabýval. Upozornila též, že trestní stíhání vedené proti I. Š. bylo byť nepravomocně zastaveno s odůvodněním, že se trestného činu nedopustil. Odvolatelka navrhovala, aby byl napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl.

Protože nebyly splněny předpoklady pro zamítnutí nebo odmítnutí odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumal odvolací soud podle § 254 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, maje přitom na zřeteli zákaz reformace *in peius*, a dospěl k následujícím závěrům :

V posuzované věci bylo provedeno řízení, v němž nedošlo k žádným podstatným vadám, zejména pokud by měly mít vliv na možnost uplatnění práva obhajoby nebo na zabezpečení řádného objasnění věci. Městský soud v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. postupoval tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který byl nezbytný pro jeho rozhodnutí. V hlavním líčení, maje na zřeteli tento záměr, zákonným způsobem provedl všechny dostupné významné důkazy a tyto zhodnotil způsobem odpovídajícím zásadám hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., načež vyvodil v podstatě správná a úplná skutková zjištění.

V odůvodnění napadeného rozsudku soud prvního stupně v intencích § 125 tr. ř. vyložil, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel, jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, jak se vypořádal s obhajobou obžalované, a s jeho skutkovými závěry se vrchní soud ztotožňuje, jsou logické a přesvědčivé.

Městský soud v odůvodnění napadeného rozsudku specifikoval okruh důkazů, na kterých vystavil svá skutková zjištění. Svoji pozornost soustředil na pečlivé vyhodnocení výpovědi obžalované V. Š. na straně jedné a poškozeného J. V. na straně druhé. Neopomněl připomenout ani další relevantní důkazy - výpovědi svědků J. J., JUDr. H. K., L. V. či I. A. K řádnému objasnění skutkového stavu nemalou měrou přispěly i listiny zmiňované v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí, a to zejména notářský zápis N 299/98, NZ 288/98 sepsaný 19. 10. 1998 JUDr. V. K., tj. prohlášení I. Š. o uznání dluhu z půjčky 3 950 000 Kč, notářský zápis N 38/99, NZ 87/99 sepsaný 19. 2. 1999 notářem JUDr. R. H. o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů V. Š. a I. Š., dohoda o mimosoudním vyrovnání dluhu uzavřená 14. 5. 1999 mezi J. V. a obžalovanou V. Š., kupní smlouva o prodeji nemovitosti z 18. 8. 1999 uzavřená mezi obžalovanou V. Š. a I. A., odstoupení obžalované od dohody o mimosoudním vyrovnání z 30. 12. 1999 adresované J. V. a v neposlední řadě i obsah spisu Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. E 4291/98.

Namítala-li obžalovaná, že postupem orgánů činných v trestním řízení a především pak soudu bylo porušeno její právo na spravedlivý proces, poněvadž nebyl akceptován její návrh na výslech svědka JUDr. V. K. a výpovědi svědků byly hodnoceny zásadně v její neprospěch, nelze její výhrady označit za opodstatněné. Z odůvodnění napadeného rozsudku, jak již bylo uvedeno, vyplývá, že Městský soud v Praze provedené důkazy hodnotil podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a učinil správná, logicky odůvodněná skutková zjištění. Způsob, jakým byly hodnoceny výpovědi svědka J. V., je transparentní, Městský soud přiléhavě upozornil na vyznění dalších důkazů - svědků i listin, které výpověď poškozeného potvrzují, jsou s ní ve shodě. Navrhovala-li obžalovaná výslech svědka JUDr. V. K., neshledává ani odvolací soud provedení tohoto důkazu nezbytným k řádnému objasnění věci. Součástí spisového materiálu je notářský zápis sepsaný označeným notářem s I. Š. dne 19. 10. 1998 - prohlášení o uznání dluhu 3 950 000 Kč, existence tohoto závazku I. Š. je doložena výpovědí svědka J. V., předloženými listinami, zpochybňována nebyla ani obžalovanou v procesu směřujícím k uzavření dohody o mimosoudním vyrovnání dluhu a další objasňování okolností, za nichž byl předmětný notářský zápis sepsán, neshledává odvolací soud potřebným a účelným.

Výsledky provedení dokazování bylo bez důvodných pochybností zjištěno, že I. Š., manžel obžalované, uzavřel s poškozeným J. V. smlouvu o půjčce na celkovou částku 3 950 000 Kč, přičemž v době její splatnosti dlužnou částku ani částečně nezaplatil, jak to dokládá jeho prohlášení o uznání dluhu sepsané formou notářského zápisu 19. 10. 1998. Protože I. Š. coby dlužník neplnil dobrovolně, navrhl poškozený výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí konkretizovaných ve výroku tohoto rozsudku s tím, že v době podání návrhu a k době vydání usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 z 19. 2. 1999, sp. zn. E 4291/98, byly nemovitosti ve společném jmění manželů V. Š. - obžalované a I. Š. Téhož dne, tj. 19. 2. 1999 uzavřeli jmenovaní před notářem JUDr. R. H. smlouvu o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů s tím, že výlučným vlastníkem i výše uvedených nemovitostí se stala obžalovaná. Následně dne 14. 5. 1999 byla v advokátní kanceláři JUDr. H. K. mezi obžalovanou coby výlučným vlastníkem předmětných nemovitostí a poškozeným uzavřena dohoda o mimosoudním vyrovnání dluhu, na základě níž obžalovaná jednak přistoupila k závazku I. Š. zaplatit dluh 3 950 000 Kč, uznala jej co do důvodu i výše a zavázala se jej uhradit za podmínek uvedených v obsahu dohody. Uzavřením dohody se obžalovaná ve smyslu § 533 obč. zák. stala dlužníkem vedle původního dlužníka, přičemž oba byli zavázáni společně a nerozdílně. Skutečnost, že si obžalovaná byla vědoma právních dosahů takto uzavřené dohody, dokládá její předchozí jednání s advokátem JUDr. R. Ž., jehož výsledkem byla dohoda stejného právního významu. Reaguje na takto uzavřenou dohodu, poškozený podal návrh na zastavení výkonu rozhodnutí a Obvodní soud pro Prahu 5 tak učinil usnesením ze 7. 6. 1999, sp. zn. E 4291/98, které nabylo právní moci 31. 7. 1999. Ač obžalovaná předmětné nemovitosti prodala I. A. ze částku 4 217 500 Kč (viz registrovaná kupní smlouva z 18. 8. 1999), poškozenému zaslala 20. 8. 1999 na účet 1 000 000 Kč, zbytek peněz použila pro svoje potřeby a vedle nepravdivých informací o prodeji nemovitostí se splnění závazku v plném

rozsahu snažila zmařit i písemným odstoupením od dohody o mimosoudním vyrovnání dluhu z 30. 12. 1999, zbytek dlužné částky do současné doby neuhradila. Nerelevantní je v těchto souvislostech i ta část obhajoby obžalované, v níž zmiňovala potřebu úhrad dluhů souvisejících s podnikáním I. Š. či vkladů do podnikání I. Š.

Takto správně zjištěný skutkový stav posoudil Městský soud v Praze jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. S tímto právním závěrem se odvolací soud neztotožnil.

Trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. se úmyslným jednáním dopustí, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku zákonem kvalifikovanou škodu. Objektem tohoto trestného činu je cizí majetek (tj. majetek, který nenáleží pachateli či výlučně pachateli). Objektem činu obžalované však nebyl majetek poškozeného, poněvadž škoda na majetku poškozeného byla způsobena nesplněním závazku původního dlužníka, tj. I. Š. Skutek obžalované by vykazoval znaky trestného činu podvodu tenkrát, bylo-li by prokázáno její jednání s podvodným úmyslem již při uzavírání smluv o půjčce mezi I. Š. a poškozeným v částce 3 950 000 Kč, tento závěr však učinit nelze. Stejně tak nelze hovořit o tom, že by se obžalovaná prodejem nemovitostí, které byly v jejím výlučném vlastnictví, „obohatila“ ve smyslu zákonných znaků trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., poněvadž tak nedosáhla žádného neoprávněného majetkového zvýhodnění. Pro nedostatek požadovaných zákonných znaků skutkové podstaty – objektu, objektivní stránky – nelze proto čin obžalované posoudit jako trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., což ale neznamená, že jej nejde při zachování totožnosti skutku posoudit jako jiný trestný čin.

Skutek, který lze popsat jako jednání, mající objektivně podvodný charakter, směřující ke zmaření uspokojení věřitele až v době existence závazkového vztahu, nikoliv jeho vzniku, jímž by byla věřiteli způsobena škoda, vykazuje znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. Tohoto trestného činu se úmyslným jednáním dopustí, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že mimo jiné zcizí část svého majetku (tj. převede část svého majetku na jinou osobu např. prodejem) a způsobí tak zákonem kvalifikovanou škodu. Objektem trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. je právo věřitele na uspokojení pohledávky, kterou má vůči pachateli; není pochyb o tom, že právě tento objekt byl činem obžalované zasažen. Ustanovení § 256 tr. zák. poskytuje ochranu právu věřitele na uspokojení jeho pohledávky vůči dlužníku, aniž by bylo rozhodné, zda jde o dlužníka „faktického“, či o dlužníka, který dluh převzal (§ 531 obč. zák.) nebo k němu přistoupil (§ 533 obč. zák.). Poškozený se stal věřitelem obžalované a ona jeho dlužníkem vedle původního dlužníka I. Š. uzavřením dohody o mimosoudním vyrovnání dluhu ze 14. 5. 1999 (§ 533 obč. zák.), obžalovaná si dále počínala způsobem předvídaným v ustanovení § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., poněvadž, nedisponujíc jiným majetkem, předmětné nemovitosti prodala, peníze použila převážně pro svoji potřebu, poškozenému zaplatila 1 000 000 Kč a částečně tak zmařila jeho uspokojení, neboť z jiného jejího majetku již 2 590 000 Kč, tedy zbytek své pohledávky, neměl možnost uspokojit. Škoda, kterou obžalovaná činem způsobila, představuje proto částku 2 950 000 Kč. Ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestního zákona vrchní soud posoudil trestnost činu obžalované nikoliv podle zákona účinného v době jeho spáchání, ale podle zákona pozdějšího, tj. podle trestního zákona účinného od 1. 1. 2002, protože to je pro ni příznivější. Podle § 89 odst. 11 tr. zák. ve znění zák. č. 265/2001 Sb., byla-li činem způsobena škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč (nedosahující však 5 000 000 Kč), jde o škodu značnou a čin obžalované byl proto posouzen jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák., když není žádných pochybností ani o zachování totožnosti skutku (totožné je jednání i následek).

Znaky uvedeného trestného činu jsou dány i po stránce materiální. Vycházejí z kritérií § 3 odst. 4 tr. zák., okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby (škoda značná) pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost (§ 88 odst. 1 tr. zák.).

Vrchní soud proto k odvolání obžalované napadený rozsudek z důvodů § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. rozhodl tak, že obžalovanou na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku v podstatě správně zjištěn (sporný a nikoliv bez důvodných pochybností prezentovaný údaj o spolupachatelství I. Š. je pro stávající právní posouzení nadbytečný, došlo jen k formálním úpravám skutkových zjištění), uznal vinnou trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. Dále pak na vrchním soudě bylo, aby znovu rozhodl o otázce trestu a náhradě škody, poněvadž tyto výroky měly ve výroku o vině svůj podklad.